

دانشگاه پیام نور

دانشکده علوم انسانی

گروه زبان و ادبیات فارسی

ذهن و زبان فرخی یزدی

پایان نامه:

جهت دریافت درجه کارشناسی ارشد

در رشته زبان و ادبیات فارسی

استاد راهنما:

دکتر مرتضی حاجی مزارانی

استاد مشاور:

دکتر یوسف عالی عباس آباد

دانشجو:

معصومه رادفر

تابستان ۱۳۸۹

فهرست مطالب

ج	فهرست مطالب	۱۸
و	تقدیم به:	۱۸
ز	تقدیر:	۱۸
ح	چکیده: ذهن و زبان فرخی یزدی	۱۸
۱	مقدمه	۱۸
۴	سالشمار زندگی فرخی یزدی	۱۸
۱۸	بخش اول: وضعیت تاریخی، سیاسی، اجتماعی مشروطه	۱۸
۱۸	ایران پیش از جنبش مشروطه	۱۸
۱۹	عواملی که سبب پیدایش مشروطیت شد	۱۹
۱۹	جنبش مشروطه خواهی چگونه شکل گرفت؟	۱۹
۲۰	هجرت علما و تحصن مردم در سفارت انگلیس	۲۰
۲۰	مقدمات به توپ بسته شدن مجلس	۲۰
۲۱	مجلس چگونه به توپ بسته شد؟	۲۱
۲۳	آغاز جنگ در تبریز	۲۳
۲۴	آغاز حرکت آزادیخواهان و به دست گرفتن حکومت شهرها	۲۴
۲۴	تصرف اصفهان	۲۴
۲۴	تصرف گیلان	۲۴
۲۵	تصرف قزوین	۲۵
۲۵	تصرف قم	۲۵
۲۵	به سوی پایتخت و فتح تهران	۲۵
۲۶	پناهنده شدن محمدعلی شاه به سفارتخانه روسیه و خلع وی از سلطنت	۲۶
۲۷	حکومت احمدشاه	۲۷
۲۷	نقشه های رضاخان برای رسیدن به سلطنت	۲۷
۲۸	رضاخان و کودتای ۱۲۹۹ و سپس تغییر حکومت	۲۸
۳۰	بخش دوم: ویژگی های شعر دوره مشروطیت	۳۰

- الف- ویژگی شعری دوره قبل از مشروطیت ۳۰
- ب- ویژگی‌های شعری دوره مشروطیت ۳۱
- ج- ویژگی‌های عمومی شعر دوره مشروطیت ایران در مقایسه با ادوار سابق ۳۲
- الف) در حوزه تفکر و محتوا ۳۳
- ب) در حوزه زبان شعر ۳۴
- د- وجوه نوظراحی ۳۷

بخش سوم: زندگی، مبارزات و عقاید فرخی یزدی ۴۷

- ابتدای دوران زندگی فرخی ۴۷
- مبارزات فرخی در یزد ۴۸
- آغاز مبارزات فرخی در تهران ۵۰
- صدای آزادیخواهی فرخی در مجلس شورای ملی ۵۲
- بیان حقایق از زبان فرخی در روزنامه طوفان ۵۵
- رویکرد اعتقادی فرخی نسبت به شوروی ۵۶
- تحصن فرخی در سفارت شوروی ۵۷
- جواب فرخی به روزنامه‌های طرفدار دولت، درباره متحصنین سفارت شوروی ۵۸
- روابط ایران و شوروی و موضع‌گیری روزنامه طوفان در این رابطه ۵۹
- سفر فرخی به شوروی ۶۰
- فرار فرخی به شوروی ۶۲
- پناهنده شدن فرخی به آلمان ۶۲
- بازگشت فرخی از آلمان به ایران و ادامه مبارزات ۶۴
- پیشنهاد حق‌السکوت رژیم به فرخی ۶۵
- توطئه برای دستگیری و زندانی کردن فرخی ۶۶
- خودکشی فرخی ۶۶
- افشاگری‌های فرخی در زندان ۶۷
- وقایع اواخر عمر فرخی در زندان ۶۹
- چگونگی کشته شدن فرخی ۷۰
- نظر دولت درباره قتل فرخی ۷۲
- محتوای فکری در اشعار فرخی یزدی ۷۳
- تأثیر تحول اجتماعی انقلاب مشروطه و بعد از آن در اشعار فرخی ۷۳
- بیان ارزش‌های دینی و اخلاقی در اشعار فرخی یزدی ۷۶
- بن‌مایه‌های درد و رنج در شعر فرخی: ۷۸
- مبانی فکری و جهان بینی در اشعار فرخی یزدی ۸۲

بخش چهار: زبان و سبک شعری فرخی یزدی ۸۷

- ۱۷- الف- فرخی یزدی و دگرگونی غزل ۱۷
- ۱۷- ب- ویژگی شعری فرخی ۱۷
- ۹۳- صنایع بدیعی در دیوان فرخی یزدی ۹۳
- ۹۵- چند نمونه ۹۵
- ۹۷- «آثار فرخی یزدی» ۹۷
- ۹۷- کتاب: ۹۷
- ۹۷- ۱- دیوان ۹۷
- ۹۸- ۲- فتح نامه ۹۸
- ۹۹- ۳- یادداشت‌های سفر شوروی (از تهران تا مسکو) ۹۹
- ۱۰۰- روزنامه: ۱۰۰
- ۱۰۰- ۱- آئینه افکار ۱۰۰
- ۱۰۰- ۲- پیکار (تهران) ۱۰۰
- ۱۰۰- ۳- پیکار (برلین) ۱۰۰
- ۱۰۱- ۴- ستاره شرق ۱۰۱
- ۱۰۱- ۵- طوفان ۱۰۱
- ۱۰۲- ۶- طوفان هفتگی ۱۰۲
- ۱۰۲- ۷- قیام ۱۰۲
- ۱۰۴- حسیه‌های فرخی یزدی ۱۰۴
- ۱۰۶- دیدگاه‌ها ۱۰۶
- ۱۱۰- نتیجه‌گیری ۱۱۰
- ۱۱۲- مطالعات آتی ۱۱۲
- ۱۱۳- گزیده کتاب‌شناسی فرخی یزدی ۱۱۳
- ۱۱۷- فهرست موضوعی: ۱۱۷
- ۱۲۶- فهرست منابع و مآخذ ۱۲۶
- ۱۲۶- ۱- کتاب‌ها: ۱۲۶
- ۱۲۹- ۲- مقالات: ۱۲۹

تقدیم به:

پدر و مادر عزیزم که دعای خیرشان همواره بدرقهٔ راهم بوده است.

همسر مهربانم که پیوسته در زندگی مشوق من بوده است.

فرزندان دلبندم که وجودشان بهترین انگیزه برای کسب موفقیت‌هایم بوده است.

تقدیر:

مَنْ لَمْ يَشْكُرِ الْمَخْلُوقَ لَمْ يَشْكُرِ الْخَالِقَ

بر خود فرض می‌دانم از زحمات خالصانه تمامی افرادی که به‌طور مستقیم و یا غیر مستقیم بنده را در تدوین این اثر یاری نمودند صمیمانه تشکر و قدردانی نمایم. بی‌شک بدون مساعدت این عزیزان، همین اندک توفیق نیز حاصل نمی‌گردید.

- در وهله اول استاد راهنمای ارجمندم جناب آقای دکتر مرتضی حاجی‌مزدارانی و استاد مشاور محترم جناب آقای دکتر یوسف عالی‌عباس‌آباد که بزرگوارانه عصاره دانش خویش را در اختیار بنده قرار دادند.

- برادر بزرگوارم آقای دکتر ابوالقاسم رادفر که دلسوزانه با راهنمایی خویش و در اختیار گذاشتن منابع متعدد مرا در انجام این امر یاری نمود.

- همسر عزیزم آقای دکتر داود کریم‌زادگان‌مقدم که در تحریر و تدوین این پایان‌نامه کمک‌های شایانی به من عرضه نمود.

چکیده: ذهن و زبان فرخی یزدی

بخش اول بیانگر دوران حکومت قاجاریه و سیطره استبدادی آنها بر ایران است. ظلم پادشاهان قاجار به مردم به تدریج زمینه جنبش مشروطیت را فراهم ساخت. سرانجام در زمان آخرین شاه قاجار حکومت به پهلوی رسید. بخش دوم شامل ویژگی‌های شعری دوران مشروطیت می‌شود. درون‌مایه شعر مشروطه در مقایسه با دوره قبل متفاوت بوده و مسائلی چون آزادی، وطن، صنعت غرب، زن، انتقادهای اجتماعی و تا حد زیادی دوری از نفوذ دین و فقدان تصوف را در برمی‌گیرد. آزادی بیان در این دوره باعث می‌شود که شعر مشروطه به زبان کوچه و بازار نزدیک شود و همچنین واژگان اروپایی به آرامی در آن جای گیرد. بخش سوم راجع به زندگی، مبارزات و عقاید فرخی یزدی است که دوران نوجوانی و جوانی او در جریان نهضت مشروطه گذشت. سال‌های مبارزات فرخی در تهران با انتشار روزنامه طوفان و نمایندگی مجلس شورای ملی به اوج خود رسید. وی به علت فعالیت‌های آزادی خواهی مجبور به فرار از کشور شد و بعد از مدتی که به ایران بازگشت به دستور رضاشاه زندانی و سپس کشته شد. بخش چهارم شامل سبک شعری فرخی، آثار و دیدگاه بزرگان علم و ادب در مورد او می‌باشد. قلمرو قالب شعر فرخی نوعی غزل است که می‌توان آن را غزل نیمه سیاسی خواند. رسالت این شعر، تلطیف آموزش‌های پیچیده و شعارهای خشک مسلک و ساده کردن و مردم فهم ساختن مباحث دشوار عقیدتی است.

کلید واژه: انقلاب مشروطیت، شعر، فرخی یزدی، سبک، محتوا

مقدمه

محمد فرخی یزدی (۱۳۱۸-۱۲۶۷ هـ ش)، فرزند محمدابراهیم سمسار، از شاعران بزرگ عصر مشروطه و دوران بیداری است. وی در یزد و از یک خانواده فقیر برخاست. تحصیلات مقدماتی را در مدرسهٔ مرسلین (مسیونرهای) انگلیسی یزد به پایان رسانید. استعداد شاعری فرخی در همان دوران نوجوانی، پشت نیمکت‌های مدرسه شکوفا شد. پانزده ساله بود که به سبب سرودن اشعار آزادی خواهانه از مدرسه اخراج شد و چندی به کارگری پرداخت تا اینکه در دوران پیدایش مشروطیت به آزادی خواهان پیوست و فعالیت‌های سیاسی خود را آغاز کرد.^۱

فرخی یزدی همراه با سرودن شعر به روزنامه‌نگاری نیز پرداخت و با مقالات تند و آتشین در کنار اشعار سیاسی-انتقادی اش حکام و عاملان ظالمی چون وثوق الدوله و ضیغم الدوله را آماج سرزنش و نقدهای تند و بی‌پروا قرار می‌داد.^۲ وی به مدت هشت سال روزنامهٔ طوفان را اداره می‌کرد که در این مدت پانزده بار توقیف و به دادگاه کشیده شد. فرخی یزدی از جانب مردم یزد برای مدتی نمایندهٔ دورهٔ هفتم مجلس شورای ملی شد.^۳ در جشن دهمین سال انقلاب کبیر شوروی به دعوت آن دولت به شوروی سفر کرد و پس از بازگشت به سبب انشاء مقالات سیاسی تند و اشعار آزادی خواهانه منع فعالیت و روزنامه‌اش توقیف شد. مدتی به آلمان رفت و مقاله‌هایی در مجلهٔ پیکار چاپ برلن منتشر کرد که با اقدامات دولت ایران مجبور به خروج از آلمان شد.^۴

سرانجام این شاعر توانای ملی-سیاسی و عاشق آزادی با پروندهٔ سیاسی‌ای که برای او تنظیم شد به زندان افتاد و به علت بیماری در بیمارستان زندان، روز بیست و چهارم مهرماه ۱۳۱۸ درگذشت.

فرخی یزدی در عصر حساس آزادی خواهی و مبارزه طلبی، همزمان با شاعرانی چون لاهوتی، عارف، عشقی، ایرج میرزا و بهار می زیسته است وی در سرودن انواع شعر طبعی آزموده و سروده‌هایی

^۱ آرین پور، یحیی (۱۳۷۴)، از نیما تا روزگار ما، زوآر ص ۵۳-۵۴

^۲ حکیمیان، ابوالفتح (۱۳۵۷)، فهرست مشاهیر ایران، دانشگاه ملی ایران، ص ۳۱۷

^۳ پناهی سمنانی، احمد (۱۳۵۴)، غزلی با گیاه ناز چند خاطره از فرخی یزدی، فصلنامه چیستا، شماره ۱۶۱، ص ۵-

^۴ حقیقت، عبدالرفیع (۱۳۶۸)، فرهنگ شاعران زبان پارسی، شرکت مؤلفان و مترجمان ایران، ص ۴۳۰

از خود به یادگار نهاده است که به تصریح بسیاری از ادبا در نوع خود بی‌نظیرند.^۱ دیوان وی شامل غزلیات، قصاید، قطعات، رباعیات و تعدادی مسّط است. از ویژگی‌های مهم و برجسته شعر فرخی یزدی بیان مضامین سیاسی-اجتماعی در شعر بویژه در غزل است طوری که برخی از منتقدان و ادبا آنرا غزل سیاسی دانسته‌اند. بیشتر اشعار فرخی یزدی بازتاب خواسته‌های مردم ستمدیده و رنج کشیده ایران است. آنچه از ذهن این شاعر آزاده یزدی می‌تراود و بر زبان وی جاری می‌شود از دو نظر مهم است:

اولین نکته قابل توجه در شعر این عصر دگرگونی درونمایه و محتوای شعر است. شعر فارسی پس از هزارسال پرداختن به می و معشوق و نفسانیت و بیان محتوا و مضامین غنایی و عرفانی که جنبه تغنّ و سرگرمی در آن غالب است، در این دوره دچار تحول اساسی در محتوا و درونمایه شد.

اگرچه پیش از این نیز در طول تاریخ ادبیات فارسی شاعرانی همچون ناصر خسرو، مسعود سعد و ... به بیداد و ظلم‌ستیزی معروف بوده‌اند که کشتی شعر را با آگاهی و تعهد برخلاف جریان‌های رایج عصر پیش برده در این راه تبعید و محبوس شده‌اند اما در دوران نهضت مشروطیت همزمان با فضای سیاسی و اجتماعی و نیازها و تحولات جامعه غالباً شعر سلاحی برای مبارزه با استبداد و دفاع از حقوق و آزادی شد و همه دغدغه‌های شاعران این عصر رسالت قلم در دفاع از عدالت، میهن، آزادی و بیان دیدگاه‌های سیاسی-اجتماعی گردید. آزادی و عدالت راهی بود که شاعری چون فرخی یزدی انتخاب می‌کرد و در این راه با عشق و صداقت و ایمان تمام در پای معشوق که آزادی است، جان می‌باخت. «عشقی که فرخی از آن دم می‌زند، دلبستگی به آزادی، انقلاب و عدالت اجتماعی است و معشوقی که او برای دستیابی بدان حاضر به هر گونه فداکاری و جانبازی است همانا شاهد آزادی و عدالت است.^۲

از این رو مسائل مهم که ذهنیت و محتوای فکری فرخی یزدی و اشعار او را شکل می‌دهد تحولات اجتماعی عصر مشروطه مانند آزادی خواهی، وطن پرستی، مناعت طبع، قناعت و مخالفت با

^۱ اسلامی ندوشن، محمدعلی (۱۳۸۰)، دیوان فرخی یزدی به کوشش حسین مسرت، نشر قطره، ص ۴۴
^۲ مشتاق مهر، رحمان (۱۳۸۱)، «شعر فرخی یزدی و آراء و علایق سیاسی-اجتماعی او»، مجله علوم انسانی

دانشگاه سیستان و بلوچستان، دیماه ۱۳۸۱ ص ۱۱۲

حرص و آز و ریاکاری، عدل و انصاف و تواضع و فروتنی، حقیقت‌جویی و راستگویی، نوع‌دوستی و شفقت، مبارزه با استبداد و حمایت از کارگران و مظلومان، دانش‌آموزی و خرد‌ورزی و مبارزه با جهل، امر به معروف و نهی از منکر، احترام به قانون و پایداری و استقامت و مقاومت است.

در این تحقیق که شامل ۴ بخش عمده می‌باشد، تلاش شده تا در بخش اول اوضاع سیاسی، اجتماعی دوران قاجاریه، عوامل شکل‌گیری نهضت مشروطیت، خلاصه‌ای از وقایع دوران پادشاهی محمدعلی شاه و احمدشاه قاجار، انقراض حکومت قاجاریه و اوایل حکومت رضاشاه مورد بررسی قرار گیرد.

در بخش دوم به بررسی ویژگی‌های شعرای دوران مشروطیت پرداخته است.

زندگی، مبارزات و عقاید فرخی‌یزدی و تاثیرپذیری او از انقلاب مشروطیت در بخش سوم مورد بررسی قرار گرفته است.

بخش چهارم نیز به بررسی سبک شعری فرخی، نوآوری‌های او در شعر فارسی و محتوای خاصی که در اشعار خود بکار برده، پرداخته است. آثار و دیدگاه بزرگان علم و ادب در مورد فرخی‌یزدی نیز در این بخش گنجانده شده است.

انتخاب و بررسی اشعار فرخی‌یزدی و افکار و سبک شعری او به عنوان موضوع پایان‌نامه به علت ویژگی خاص مبارزاتی این شاعر و تاثیرگذاری او در افکار جامعه و همچنین تحولی می‌باشد که در شعر فارسی ایجاد نمود. شاعری که تاریخ ایران از او به عنوان شاعر لب‌دوخته یاد می‌کند. او شخصیتی داشت که می‌توانست بی‌امان مبارزه کند و تغییر موضع ندهد.

گفتنی است که تمام اشعاری که از فرخی‌یزدی در این متن آمده از کتاب دیوان فرخی‌یزدی به کوشش حسین مسرت، چاپ ۱۳۸۷ برگرفته شده است.

سؤالاتی که این تحقیق به آنها پاسخ خواهد داد شامل موارد ذیل است:

۱- ویژگی‌های اشعار فرخی‌یزدی از نظر زبانی-سبکی چیست؟

۲- نوآوری‌های شعر فرخی‌یزدی در چیست؟

۳- آیا فرخی در آثار خود، محتوای خاصی به کار برده است؟

سالشمار زندگی فرخی یزدی

- ۱۲۶۷ ش تولد در یزد و در خانواده محمد ابراهیم سمسار یزدی
(برابر ۱۳۰۶ ق)
- حدود ۱۲۷۲ آغاز آموزش در مکتب‌خانه و فراگیری مقدمات فارسی و عربی.
- ۱۲۷۷ سرودن نخستین شعر در نکوهش اولیای مدرسه انگلیسی مرسلین یزد و اخراج از مدرسه در حدود ۱۵ سالگی
- ۱۲۸۳ آغاز زندگی کارگری و پارچه بافی و نانوايي
- ۱۲۸۸ همراهی با دموکراتهای یزد و ورود به جمعیت طرفداران قانون که سید ابوالحسن حری‌زاده یزدی، بنیان‌گذارده بود.
- نوروز ۱۲۸۹ سرودن مسمطی علیه ضیغم الدوله قشقایی والی (خودکامه) یزد که منجر به حبس، شکنجه و دوختن دهان فرخی شد
- فروردین ۱۲۸۹ دستگیری فرخی به همراه اکبر بافقی در خانه ابوالقاسم بندری
- فروردین ۱۲۸۹ سرودن اشعاری علیه ضیغم الدوله و خطاب با دموکراتهای ایران در زندان یزد.
- فروردین ۱۲۸۹ تجمع آزادیخواهان و دموکراتهای یزد در تلگرافخانه یزد و ارسال تلگراف به مجلس و دولتیان برای آزادی فرخی
- فروردین ۱۲۸۹ استیضاح وزیر داخله در مجلس به واسطه لب دوختن فرخی
- اردیبهشت ۱۲۸۹ فرار از زندان یزد، پس از دو ماه اسارت
- اردیبهشت ۱۲۸۹ تحصن فرخی در انجمن ولایتی (بلدی) شهر یزد در اعتراض به اقدامات ضیغم‌الدوله
- ۱۲۸۹/۳/۲۳ چاپ فتح‌نامه، منظومه‌ای از فرخی در ستایش سردار جنگ

- خرداد ۱۲۹۰ برکناری ضیغم‌الدوله و برگماری فخرالملک به حکومت یزد و نواختن و ریختن اشرفی به دهان فرخی در پاسخ به ستمکاری‌های ضیغم‌الدوله
- ۱۲۹۰ ورود به تهران و آغاز فعالیت‌های مطبوعاتی و ادبی در کنار دیگر آزادیخواهان
- آبان ۱۲۹۴ رفتن به قم به همراه دیگر آزادیخواهان و تشکیل کمیته دفاع ملی
- ۱۲۹۴-۵ مهاجرت به غرب، ورود به خاک عراق به مانند دیگر آزادیخواهان همزمان با جنگ جهانی نخست
- مهر ۱۲۹۶ فتح بغداد توسط انگلیسی‌ها، تحت تعقیب قرارگرفتن فرخی و فرار از چنگ آنها، گریز به کربلا، موصل و سپس مراجعت به ایران با پای برهنه.
- مهر ۱۲۹۶ محبوس شدن در تهران توسط قشون تزاری روس
- ۱۲۹۶ سوء قصد نافرجام به جان فرخی به وسیله مهاجرین قفقازی در تهران
- ۱۲۹۸/۵/۲۶ عقد قرارداد ۹ اوت ۱۹۱۹ با دولت انگلیس که طی آن می‌باید ارتش و دارایی ایران زیر نظر مستشاران انگلیسی باشد.
- ۱۲۹۸ /۶/۱۸ حبس در زندان شهربانی در دوره نحست وزیری و ثوق‌الدوله به علت مخالفت با قرارداد اسارت بار اوت ۱۹۱۹ م .
- ۱۲۹۹/۱۲/۴ زندانی شدن در باغ سردار اعتماد پس از کودتای سوم اسفند به رهبری سید ضیاءالدین یزدی برای خاموش کردن اعتراض‌ها
- ۱۳۰۰ شکایت احمدشاه از فرخی درباره اتهامات فرخی به او
- ۱۳۰۰/۳/۱۴ آزادی فرخی و دیگر زندانیان سیاسی پس از فرار سید ضیاء به بغداد و گذراندن سه ماه اسارت در باغ سردار اعتماد
- ۱۳۰۰/۵/۵ سرودن شعری علیه لرد کرزن وزیر خارجه انگلیس که در نکوهش مخالفان قرارداد ۱۹۱۹ م در مجلس عوام انگلیس سخنی گفته بود

- ۱۳۰۰/۶/۲ چاپ نخستین شماره روزنامه طوفان به مدیر مسوولی سید علی اکبر موسوی زاده
یزدی و صاحب امتیازی فرخی
- ۱۳۰۰/۶/۱۲ چاپ مقاله‌ای در طوفان در شرح خدمات شیخ محمد خیابانی روحانی مبارز تبریزی
و تاختن به مشیرالدوله و مخبر السلطنه (نخست وزیر و والی وقت آذربایجان) به عنوان (عاملین)
شهادت خیابانی
- ۱۳۰۰/۶/۱۴ پاسخ و تکذیب مشیرالدله در مجلس به گفته‌های فرخی و توجیه اعمال خود
- ۱۳۰۰/۷/۷ چاپ مقاله‌ای به عنوان (بیان حقیقت) و رد اتهام وابستگی روزنامه‌نگاران مخالف به
سفارت شوروی
- ۱۳۰۰/۷/۱۲ چاپ مقاله‌ای در طوفان علیه قوام که به توطئه وی کلنل محمد تقی خان پسیان به
شهادت رسید
- ۱۳۰۰/۸/۵ سرودن قصیده‌ای خطاب به دولتمردان و طرفداری از مردم آذربایجان در موقع حمله
اسمعیل آقا سیمتقو به آذربایجان
- ۱۳۰۰/۸/۱۲ سرودن شعری علیه قوام و نبش کنندگان قبر کلنل پسیان
- ۱۳۰۰/۹/۸ نخستین توقیف طوفان پس از چاپ ۲۱ شماره و چاپ نخستین شماره ستاره شرق
- ۱۳۰۰/۹/۱۸ سرودن رباعی و قصیده درباره قحطی‌زدگان روس و ترغیب مردم برای کمک به
آنان
- ۱۳۰۰/۹/۲۵ بنیانگذاری قرائت‌خانه مرکزی طوفان جنب دفتر روزنامه طوفان برای استفاده
همگانی
- دی ۱۳۰۰ ابتکار فرخی در سفید گذاشتن صفحات طوفان در اعتراض به سانسور اخبار از
سوی وزارت داخله
- بهمن ۱۳۰۰ رفع توقیف از طوفان و انتشار درباره آن

- ۱۳۰۰/۱۲/۱۸ چاپ مقاله‌ای تند علیه بی قانونی‌های سردار سپه که تهدید کرده بود (قلم مخالفین را می‌شکنم و زبان می‌برم) و توقیف طوفان در پی چاپ آن
- ۱۳۰۰/۱۲/۱۸ فرار از چنگ ماموران حکومت نظامی و تحصن فرخی و دیگر مدیران جراید در سفارت شوروی در اعتراض به دستگیری‌های حکومت نظامی سردار سپه
- ۱۳۰۱/۱/۲۲ چاپ بیانیه فرخی در روزنامه حقیقت در توضیح علت تحصن خود و پاسخ به یاوه گویان
- ۱۳۰۱/۱/۲۴ اعزام تیمورتاش از سوی سردار سپه برای مذاکره با فرخی و دیگر متحصنین و بدون نتیجه ماندن این گفتگو
- ۱۳۰۱/۱/۲۷ ملاقات سردار سپه با فرخی در محل سفارت و تقاضای وی از فرخی برای خروج از تحصن
- ۱۳۰۱/۵/۲۵ خروج فرخی از تحصن سفارت شوروی پس از پنج ماه
- ۱۳۰۱/۵/۳۱ چاپ نخستین شماره طوفان در سال دوم پس از رفع توقیف
- ۱۳۰۱/۶/۷ توقیف مجدد طوفان به دلیل اعتراض به توقیف جراید تهران و شهرستانها به دستور قوام و حمله به دولت
- ۱۳۰۱/۶/۲۲ چاپ مجدد طوفان و دیگر نشریات در پی اعتراض و مبارزات پیگیر کارگران چاپخانه‌ها و مدیران جراید
- ۱۳۰۱/۶/۳۰ چاپ مقاله‌ای علیه (خودکامگی‌ها) و (قانون شکنی‌های) سردار سپه با عنوان (ابوالهول ارتجاع)
- ۱۳۰۱/۷/۴ شکایت سردار سپه از فرخی طی نامه‌ای به رئیس مجلس شورای ملی در اعتراض به مقاله (انحصار مشاغل دولتی) که از سوء استفاده‌های مالی رضا شاه انتقاد نموده بود.
- ۱۳۰۱/۷/۶ اعلام آمادگی فرخی برای محاکمه همراه باسر مقاله‌ای علیه سردار سپه در طوفان

- ۱۳۰۱/۷/۹ سرودن شعری علیه احمدشاه که به اتفاق گروهی دیگر در پاریس مشغول خوشگذرانی بود
- ۱۳۰۱/۷/۱۶ اعتراض فرخی به الحاق اداره مالیه به وزارت جنگ در زمان وستد سوئدی رئیس نظمی
- ۱۳۰۱/۷/۱۶ اعتراض فرخی به مجلس شورا که: چراهمان موقعی که رضاخان وزیر جنگ بود و اقدامات غیر قانونی می کرد به کارهای وی اعتراض نکردند.
- ۱۳۰۱/۸/۲۱ تا ۱۱ درج اشعار و سلسله مقالاتی علیه قوام السلطنه و برادرش وثوق الدوله
- ۱۳۰۱/۸/۳۰ توقیف مجدد طوفان در پی مقاله ای علیه قوام با عنوان (خانواده خیانت)
- ۱۳۰۱/۹/۱ اعتراض به توقیف طوفان و نوشتن نامه شکواییه به رئیس مجلس و اتمام حجت
- ۱۳۰۱/۹/۲ چاپ نخستین و آخرین شماره روزنامه پیکار به صاحب امتیازی سید علی اکبر موسوی زاده و مدیر مسئولی فرخی و توقیف آن در پی درج مقاله ای با عنوان (حراج در وزارتخانه)
- ۱۳۰۱/۱۰/۲۷ چاپ نخستین شماره روزنامه قیام پس از توقیف پیکار به همراهی موسوی زاده و سید مهدی تفرشی
- ۱۳۰۱/۱۱/۳ توقیف روزنامه قیام و ایران آزاد در پی درج مقاله مشترک (وضعیت پوشالی، مجلس پوشالی، اکثریت پوشالی) که در آن به احمدشاه تاخته که چرا قوام را برکنار نمی کند.
- ۱۳۰۱/۱۱/۴ شکایت احمدشاه به عدلیه علیه مدیران روزنامه های قیام و ایران آزاد.
- ۱۳۰۱/۱۱/۵ سقوط کابینه دوم قوام
- ۱۳۰۱/۱۱/۸ چاپ شماره ۲۳ روزنامه طوفان که بی درنگ از ادامه انتشار آن جلوگیری شد
- ۱۳۰۱/۱۱/۱۰ حمایت فرخی از تشکیل کابینه میرزا حسن مستوفی الممالک
- ۱۳۰۱ بهمن رفع توقیف از طوفان به دستور نخست وزیر

- ۱۳۰۱/۱۱/۱۵ خرسندی فرخی از محاکمه مدیران قیام و ایران آزاد که قرار بود با حضور هیئت منصفه مطبوعات باشد.
- ۱۳۰۱/۱۱/۲۲ انتشار مقاله (در راه آزادی) به مناسبت تبعید موسوی زاده و ضیاء الواعظین همکاران فرخی به یزد و اصفهان
- بهمن ۱۳۰۱ تعهد گرفتن شهربانی از چاپخانه برای چاپ نکردن روزنامه طوفان و ادامه مبارزه فرخی برای انتشار طوفان و شکایت به وزارت داخله و رئیس مجلس
- اسفند ۱۳۰۱ نامه شومیاتسکی سفیر شوروی به احمدشاه دایر بر رد وابستگی فرخی به سفارت شوروی و اعلام انزجار از اعمال فرخی
- فروردین ۱۳۰۲ جلب جمعی از روشنفکران به سوی سیاست‌های رضاشاه و عدم استقبال فرخی
- ۱۳۰۲/۳/۱۴ عضویت در کمیته کمالیون به همراه گروهی از رجال و روزنامه نگاران
- ۱۳۰۲/۴/۲۲ مخالفت فرخی با قدرت‌طلبی میلیسیو آمریکایی سرپرست کمیسیون مالیه
- شهریور ۱۳۰۲ آغاز سومین سال انتشار روزنامه طوفان
- ۱۳۰۲/۸/۱ مخالفت فرخی بانخست وزیر سپه و جبهه‌گیری در برابر هواداران سردار سپه
- ۱۳۰۲ معرفی فرخی از سوی جمعیت آزادیخواهان جوان برای انتخابات
- ۱۳۰۲/۹/۳ توقیف روزنامه طوفان در پی درج مقاله با عنوان (امنیت چیست؟) در اعتراض به اقدامات رضا شاه و توقیف روزنامه اقدام
- دی ۱۳۰۲ چاپ نخستین و آخرین شماره روزنامه آینه افکار به مدیر مسئولی علی محمد فخام السلطان مستوفی
- دی ۱۳۰۲ توقیف آینه افکار، حبس فخام السلطان مستوفی، دستگیری فرخی و تبعید وی به کرمان در پی درج مقاله (حکومت فشار)

دی - بهمن ۱۳۰۲ دستگیری فرخی توسط نظمیه و فرستادن تحت الحفظ وی به کرمان و زندانی شدن در سربازخانه کرمان

- بهار ۱۳۰۳۰ آزادی فرخی پس از دو ماه از زندان کرمان، با پا درمیانی تیمور تاش.
- بهار ۱۳۰۳ چاپ دوباره روزنامه طوفان و رفع توقیف آن
- ۱۳۰۳/۴/۱۲ شرکت در تشییع جنازه میرزاده عشقی و سرودن ماده تاریخی معروف (عشقی قرن بیستم)
- ۱۳۰۳/۱۰/۲۱ تبعید فرخی به اروپا و لغو آن با وساطت تیمورتاش به هنگامی که فرخی در رشت بود
- ۱۳۰۴/۱۲/۱۴ سرودن ماده تاریخی در اعتراض به انحلال عدلیه به دستور علی اکبر داور
- ۱۳۰۵/۸/۸ تبدیل نشریه طوفان از دو شماره در هفته به روزنامه
- شهریور ۱۳۰۶ انتقال اداره طوفان و منزل فرخی از خارج دروازه دولت به خیابان علاءالدوله منزل سردار محتشم
- ۱۳۰۶/۶/۲۰ سرودن ماده تاریخی عدلیه پس از آنکه تشکیلات جدید به فرمان علی اکبر داور آغاز به کار کرد.
- ۱۳۰۶/۸/۸ عزیمت برای شرکت در جشن دهمین سال انقلاب شوروی به همراهی علی دشتی، شیروانی و ایرج اسکندری در شهر مسکو
- ۱۳۰۶/۹/۱ برگشت از سفر مسکو
- ۱۳۰۶/۹/۵ آغاز درج سفرنامه شوروی در روزنامه طوفان
- ۱۳۰۶/۹/۲۳ توقیف روزنامه طوفان در پی درج سفرنامه شوروی و حمایت از اقدامات مردمی دولت شوروی
- اسفند ۱۳۰۶ انتشار مجله ادبی طوفان هفتگی با همکاران سرشناس ترین نویسندگان ایران

- فروردین ۱۳۰۷ صدور فرمان انتخابات دوره هفتم مجلس شورای ملی
- ۱۳۰۷/۷/۲۲ برپایی جشن الغای کاپیتولاسیون به وسیله فرخی در محل روزنامه طوفان
- خرداد ۱۳۰۷ نامزد شدن به نمایندگی از مردم یزد در مجلس شورای ملی و آغاز فعالیت‌های انتخاباتی
- تابستان ۱۳۰۷ برپایی انتخابات هفتمین دوره مجلس شورای ملی و راهیابی فرخی با ۱۲۳۶ رأی به نمایندگی از مردم یزد
- ۱۳۰۷/۷/۱۴ آغاز به کار هفتمین دوره مجلس شورای ملی و شروع مبارزات پارلمانی فرخی
- مهر ۱۳۰۷ چاپ مجدد روزنامه طوفان در پی تصویب اعتبار نامه وی و رفع توقیف از طوفان
- مهر ۱۳۰۷ تشکیل اقلیت دو نفره مجلس به همراه محمودرضا طلوع نماینده لاهیجان
- ۱۳۰۷/۸/۷ سفر به خوزستان همراه با مدیران جراید برای افتتاح راه لرستان - خوزستان
- ۱۳۰۷ شکایت سردار محتشم علیه فرخی برای تخلیه باغ مورد اجاره فرخی
- بهمن ۱۳۰۷ قطع انتشار روزنامه طوفان به دلیل سرخوردگی از اوضاع زمانه و مشغول بودن تمام وقت به مبارزات سیاسی و پارلمانی
- ۱۳۰۷/۱۱/۲۳ چاپ آخرین شماره مجله طوفان هفتگی در شماره ۲۳
- ۱۳۰۸/۱۱/۲۷ وقوع تشنج در مجلس شورای ملی در اثر اعتراض محمود رضا طلوع و فرخی به وزیر فواید عامه (سرتیپ بوذرجمهری) درباره بازداشت کارمندان وزارت فواید عامه و هجوم نمایندگان و ترک مجلس به وسیله فرخی و طلوع در اعتراض به عدم آزادی
- اردیبهشت ۱۳۰۹ مخالفت فرخی با قرارداد بانکی بین دولت ایران و بانک انگلیس در مجلس
- ۱۳۰۹/۵/۲۶ کتک خوردن فرخی از حیدری نماینده مجلس در اعتراض به قانون تاسیس بانک
فلاحتی که مخالف منافع کشاورزان بود.

- ۱۳۰۹/۵/۲۹ استعلام فرماندار یزد از تیمور تاش وزیر دربار درباره انتخابات یزد و مخالفت وی باانتخاب مجدد فرخی به نمایندگی از یزد
- تابستان ۱۳۰۹ اقامت گزیدن در دربند شمیران و استخدام آوازه‌خوانی برای خواندن و اشاعه اشعار سیاسی‌اش در دامنه دربند
- تابستان ۱۳۰۹ تشکیل فراکسیون کوچک امنیت با شرکت مخالفین دولت در مجلس
- تابستان ۱۳۰۹ تماس تشکیلات سری حزب ملیون با فرخی بنیانگزار فراکسیون امنیت
- ۱۳۰۹ پیشبرد اهداف سیاسی- تشکیلاتی حزب ملیون توسط فرخی و طلوع در مجلس
- ۱۳۰۹ چاپ شب‌نامه‌ای در اعتراض به حکومت پهلوی و دربار به بهانه انتخابات جدید و همراهی فرخی در نگارش و نشر آن.
- ۱۳۰۹ فعالیت‌های مجدد انتخاباتی برای نمایندگی دوره هشتم مجلس
- ۱۳۰۹ کتک خوردن و دشنام شنیدن چندین باره فرخی از نمایندگان دست نشانده مجلس شورا
- ۱۳۰۹ تحصن فرخی در مجلس در اعتراض به عدم تامین جانی خود در صحن مجلس به هنگام ایراد سخنرانی
- ۱۳۰۹ اندیشه سلب مصونیت از نمایندگی فرخی در مجلس به وسیله دولتیان
- ۱۳۰۹ /۸/۱۴ فرار از تحصن مجلس قبل از پایان مصونیت نمایندگی از بیم دستگیری به دلیل کشف ماجرای شب نامه
- ۱۳۰۹/۸/۱۵ گریز به سوی شوروی از راه خراسان، باجگیران، عشق‌آباد و تاشکند
- پاییز ۱۳۰۹ ورود به منزل جواد صلاح‌نسب یزدی در شهر عشق‌آباد
- ۱۳۰۹/۱۰/۷ گزارش ورود فرخی به تاشکند به وسیله قنصل ایران